

WHODAS 2.0 KÄYTTÄJÄN LYHYT MANUAALI

ESSO-HANKE
2016

WHODAS 2.0 KÄYTTÄJÄN LYHYT MANUAALI

Mukaellen teoksesta **WHODAS 2.0 Terveiden ja toimintarajoitteiden arvioinnin käsikirja osat 2 & 3**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 186. Suomentos Jaana Paltamaa

1. YLEISTÄ

Käsikirja sähköisessä muodossa

Suomenkielisen käsikirjan suomentos sisältää englanninkielisen käsikirjan osat 2 ja 3. Käsikirjan julkaisuosoite on

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/85591/JAMKJULKAISUJA1862014_web.pdf?sequence=1

Englanninkielisen käsikirjan (sisältää osa 1: Tausta) julkaisuosoite on

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43974/1/9789241547598_eng.pdf

WHODAS 2.0:n käyttö on maksutonta, mutta edellyttää WHO:n ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun WHO-DAS 2.0 – verkkosivuilla olevien rekisteröitymislomakkeiden täyttämisen.

WHODAS 2.0 arviointimenetelmällä voidaan mitata terveyttä ja toimintakykyä

- väestössä
- käytännön työssä

WHODAS 2.0 (WHO Disability Assessment Schedule) on Maailman terveysjärjestön (WHO) geneerinen terveyden ja toimintarajoitteiden arviointimenetelmä. Sen avulla voidaan selvittää terveydentilasta johtuvia vaikeuksia arjen osallistumisessa. Terveyskentillä tarkoitetaan sairauksia, tauteja ja muita lyhyt- tai pitkäaikaisia terveysongelmia, vammoja sekä mielenterveys-, tunne-elämän, alkoholi-, huume- tai lääkkeenkäytön ongelmia.

WHODAS 2.0 perustuu Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisen (ICF) -luokituksen kuvauskohteisiin, jotka ovat tutkimusten mukaan riittävän luotettavia ja herkkiä mittaamaan interventioiden vaikutuksia.

2. WHODAS 2.0:n KÄYTTÖTAVAT

WHODAS 2.0 – arviointimenetelmä muodostuu seitsemästä versiosta, jotka eroavat toisistaan pituudeltaan tai toteutustavaltaan.

- 1) Täysversiossa on 36 kysymystä. Siitä voidaan laskea summapisteet sekä yksityiskohtaisempaa tietoa antavat aihealuekohtaiset pisteet. Haastatellen sen toteutus vie aikaa noin 20 minuuttia.
- 2) Lyhyessä versiossa on 12 kysymystä, jotka selittävät 81 % täysversion vaihtelusta. Siitä voidaan laskea summapisteet. Haastatellen sen toteutus vie aikaa noin 5 minuuttia.
- 3) 12+24 kysymyksen versiossa käytetään 12 kysymystä erottelemaan ongelmalliset aihealueet. Myönteisten vastausten perusteella vastaajalle esitetään enintään 24 lisäkysymystä. 12+24 kysymyksen versio voidaan toteuttaa haastatellen tai tietokoneavusteisesti.

WHODAS 2.0 – lomakkeita voi käyttää kolmella tavalla: itse täyttämällä, haastatteleamalla tai läheisen tekemänä arviointina.

Itse täyttäen

WHODAS 2.0:n itse täytettävän kyselylomakkeen voi täyttää yksin paperia ja kynää käyttäen. Kaikissa kysymyksissä on samanlainen rakenne, aikajänne ja vastausvaihtoehdot, minkä vuoksi arviointimenetelmä on käyttäjäystävällinen, selkeä ja yhtenäinen. Käyttäjää rohkaistaan kopioimaan osassa 3 olevat WHODAS 2.0 versiot omiin käyttötarkoituksiin.

Haastatellen

WHODAS 2.0 voidaan täyttää haastatellen joko kasvotusten tai puhelimitse. Tämäkin tapa on jälleen käyttäjäystävällinen ja välttää turhat toistot. Haastattelutekniikoiden hallinta riittää haastattelun suorittamiseen. Luku 7 sisältää kysymys-kysymykseltä -tarkennuksia, joihin jokaisen haastattelijan tulee perehtyä. Luvussa 10 on testi, jota voidaan käyttää WHODAS 2.0:n tietouden arvioinnissa.

Läheisten tekemänä arviointina

Joskus voi olla tarpeen saada näkemys arvioitavan henkilön toimintakyvystä joltain muulta kuin häneltä itseltään. Esimerkiksi perheenjäseniä, hoitajia tai muita läheisiä voidaan pyytää arvioimaan henkilön toimintakykyä WHODAS 2.0:n aihealueilta. Tutkimukset ovat osoittaneet läheisten näkemysten hankkimisen hyödylliseksi.

3. VAKIOINTI

WHODAS 2.0 arvioinnit tulee suorittaa samalla tavalla joka kerta. Tällainen vakiointi varmistaa, että esimerkiksi haastattelutapa ei vaikuta osallistujien vastauksiin. Jos haastattelija esimerkiksi käyttää WHODAS 2.0 arviointimenetelmää tietyille osanottajille ryhmätilanteessa ja toisille yksinään, niin erot vastauksissa voivat johtua pelkästään erilaisista haastattelumuodoista. Sama periaate koskee eri haastattelijoita. Osanottajat voivat antaa erilaisia vastauksia, jos yksi haastattelija on ystävällinen osanottajia kohtaan ja toinen etäinen. Vakioidun haastattelutavan oppiminen estää näitä virhelähteitä.

4. TAUSTAOLETUKSET KYSYMYKSIIN VASTAAMISELLE

WHODAS 2.0:n kysymyksiin vastattaessa tulisi pitää mielessä seuraavat oletukset:

Vaikeusaste

Suoritusten koettu vaikeusaste tarkoittaa

- lisääntynyttä vaivannäköä
- epämukavuutta tai kipua
- hitautta
- muutoksia tavassa, jolla henkilö yleensä tekee suorituksen

Terveystilasta riippuen

Mistä tahansa terveystilasta johtuva vaikeus, kuten:

- sairauksista, taudeista ja muista lyhyt- ja pitkäaikaisista terveysongelmista
- vammoista
- mielenterveys- tai tunne-elämän ongelmista
- alkoholi-, huume- tai lääkkeenkäytön ongelmista

Viimeisen 30 päivän aika

Hyvien ja huonojen päivien keskiarvo

Siten kuin vastaaja yleensä tekee suorituksen tai toimen

Asiat, jotka arvioidaan ”ei sovellettavaksi”

Jos esimerkiksi vastaaja ei ole yrittänyt kävellä yhtä kilometriä (*Kuinka vaikeaa sinun oli kävellä pitkä matka, esimerkiksi kilometri?*) yksinkertaisesti siitä syystä, että hän ajaa autolla joka paikkaan, niin kohta koodattaisiin ”E/S” eli ei sovellettavaksi.

TAI

Jos vastaaja asuu perheensä kanssa ja ei ole ollut muutamaa päivää yksinään (*Kuinka vaikeaa sinun oli olla yksin muutama päivä?*) viimeisen 30 päivän ajan, kohta koodattaisiin ”E/S” eli ei sovellettavaksi.

Kun vastaaja toivoo selvennystä johonkin tiettyyn kysymykseen, tulee haastattelijan käyttää seuraavia tietoja kunkin kysymyksen tarkoituksesta eikä tarjota omia tulkintojaan.

5. WHODAS 2.0 LYHYT VERSIO (12 KYSYMYSTÄ)

Tässä esitellään WHODAS 2.0 lyhyttä versiota, jossa on 12 kysymystä. Ne selittävät 81 % täysversion vaihtelusta. Siitä voidaan laskea summapistheet.

	Kuinka vaikeaa sinun oli viimeisten 30 päivän aikana:
S1	<u>Seistä pidempään, esimerkiksi 30 minuuttia?</u>
S2	<u>Hoitaa kotityöt?</u>
	<p>Tällä kysymyksellä selvitetään osallistumista sekä kodinhoitoon että perheenjäsenistä tai muista läheisistä huolehtimiseen. Vastaajaa pyydetään huomioimaan kaikki kodinhoitoon tai perheeseen liittyvät tarpeet kuten fyysiset, tunnepohjaiset, taloudelliset ja psyykkiset tarpeet.</p> <p>Tässä kysymyksessä kodinhoito on määritelty laaja-alaisesti, jolloin se sisältää myös muita kodin velvollisuuksia kuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • talouden hallinnan • auton ja kodin korjaustyöt • kodin piha-alueesta huolehtimisen • lasten hakemisen koulusta • kotitehtävissä auttamisen • lasten kasvattamisen/kurinpidon. <p>Jos vastaajalla ei ole pysyvää asuntoa, viitataan kysymyksessä toimintoihin, jotka liittyvät omaisuuden säilyttämiseen ja ylläpitoon.</p>
S3	<u>Oppia uutta, esimerkiksi löytää reitti uuteen paikkaan?</u>
	<p>Tässä kysymyksessä on otettu esimerkiksi uuden reitin oppiminen. Jos vastaaja pyytää selvennystä tai vaikuttaa ajattelevan ainoastaan uuteen paikkaan löytämisen oppimista, rohkaise häntä ajattelemaan myös muita uusia tilanteita, jossa on tarvittu uuden oppimista kuluneen kuukauden ajalta. Esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • työtehtävä työpaikalla (esim. uusi menettelytapa tai työtehtävä) • koulussa (esim. uusi läksy) • kotona (esim. uuden kodin korjaustyön opettelu) • vapaa-ajalla (esim. uuden käsityötaidon opettelu) <p>Vastaajaa pyydetään myös ajattelemaan, kuinka helposti hän hankkii uutta tietoa, kuinka paljon apua tai toistoa hän tarvitsee uuden oppimisessa ja kuinka hyvin hän säilyttää oppimansa taidon.</p>

S4	Osallistua tapahtumiin (esim. juhliin tai muihin tilaisuuksiin) samaan tapaan kuin muut?
	Tätä kysymystä voi selvittää käyttämällä muita esimerkkejä yhteisöllisistä tapahtumista, kuten kuntakokoukseen osallistuminen, markkinat, kaupungin, naapuruston tai yhteisön vapaa-aika- tai urheilutapahtumat. Vastaajan tulee pohtia omia osallistumismahdollisuuksia tai esteitä. Jos ”samalla tavalla kuin muut niihin osallistuisivat” –sanontatapa hämmentää, pyydä vastaajaa: • arvioimaan, kuinka laajasti tavalliset ihmiset yleensä voivat osallistua yhteisön tapahtumiin omassa yhteisössään, sekä • vertaamaan niihin omia haasteitaan.
S5	Kuinka paljon terveydentilasi on vaikuttanut <u>tunteisiisi</u>?
	Tämä kysymys viittaa terveydentilan aiheuttamien tunteiden määrään. Tunteet voivat olla suuttumusta, surua, katumusta, kiitollisuutta, arvostusta tai mitä tahansa positiivista tai negatiivista tunnetta.
S6	Keskittyä johonkin tekemiseen <u>10 minuuttia</u>?
	Tällä kysymyksellä selvitetään lyhytkestoisia, alle 10 minuuttia kestävän keskittymisen vaikeuksia. Useimmiten vastaajat ymmärtävät tämän kohdan. Jos vastaaja kuitenkin pyytää selvennystä, rohkaise häntä ajattelemaan omaa keskittymistään tavallisissa tilanteissa, kuten työtehtävissä, lukemisessa, kirjoittamisessa, piirtämisessä, soittimen soittamisessa, laitteen kasaamisessa ja niin edelleen. Kysymyksessä ei tarkoiteta tilanteita, joissa ollaan syventyneenä johonkin ongelmaan tai joissa on häiritsevä ympäristö.
S7	Kävellä pitkä matka, esimerkiksi kilometri?
	Etäisyys tulee tarvittaessa muuntaa vastaajalle tutuksi mittayksiköksi, kuten mailiksi. Jos vastaaja ilmoittaa, ettei hän ole kävellyt pidempää matkaa viimeisen 30 päivän aikana, niin kysy liittyykö se terveydentilaan (kuten määritelty WHODAS 2.0:ssa). Jos liittyy, merkitse kohta ”5”, eli ”Erittäin vaikeaa tai että ei ole pystynyt tekemään”. Jos vastaaja ilmoittaa, ettei kyse ole terveydentilasta, merkitse kohta ”E/S”.
S8	Peseytyä?
	Tämä kysymys viittaa koko vartalon pesemiseen millä tahansa kulttuuriin kuuluvalla tavalla. Jos vastaaja ilmoittaa, ettei ole peseytynyt viimeisen 30 päivän aikana, kysy liittyykö se terveydentilaan (kuten määritelty WHODAS 2.0:ssa). Jos vastaaja ilmoittaa, että kyseessä on terveydentilaan liittyvä asia, merkitse kohta ”5”, joka tarkoittaa ”Erittäin vaikeaa tai että ei ole pystynyt tekemään”. Jos vastaaja ilmoittaa, että peseytymisen puute ei liity terveydentilaan, merkitse kohta ”E/S” eli ”ei sovellettavissa”.
S9	Pukeutua?
	Tämä kysymys sisältää kaikki sekä ylä- että alavartalon pukemiseen liittyvät toiminnot kuten vaatteiden esille ottamisen säilytystiloista (kuten kaapista tai laatikoista), nappien napittamisen, solmujen solmimisen jne.

S10	Olla tekemisissä tuntemattomien ihmisten kanssa?
	Tässä kysymyksessä tarkoitetaan vuorovaikutustilanteita vieraiden ihmisten kanssa, kuten: <ul style="list-style-type: none"> • kaupan henkilökunnan • palvelutyöntekijöiden • tietä kysyvien ihmisten. Vastaaajaa pyydetään ajattelemaan sekä ihmisen kohtaamista että vuorovaikutuksen onnistumista.
S11	Pitää yllä ystävyysuhteita?
	Tämä kysymys tarkoittaa terveydentilan vaikutuksia ystävyysuhteisiin, kuten: <ul style="list-style-type: none"> • yhteydenpidon ylläpitämiseen • ystävien kanssa totutulla tavalla olemiseen • ystävien kanssa toiminnan aloittamiseen • kutsuttaessa toimintaan osallistumiseen. Jos vastaaja ilmoittaa, ettei hän ole osallistunut minkäänlaisen ystävyysuhteen ylläpitämiseen viimeisen 30 päivän aikana, niin kysy että liittyykö se terveydentilaan (kuten määritelty WHODAS 2.0:ssa). Jos liittyy, merkitse kohta "5", eli "Erittäin vaikeaa tai että ei ole pystynyt tekemään". Jos vastaaja ilmoittaa, ettei kyse ole terveydentilasta, merkitse kohta "E/S".
S12	Hoitaa päivittäinen työsi / opiskelusi?
	Tällä kysymyksellä selvitetään vaikeuksia työ- tai koulutehtävissä, kuten ajoissa olemisessa, valvontaan suhtautumisessa, muiden valvomisessa, suunnittelussa, organisoinnissa, työpaikan odotuksiin vastaamisessa tai vastaavissa.

6. PISTEYTYS

WHODAS 2.0: lyhyen version (12 kysymyksen) yksinkertaisessa pisteytyksessä lasketaan yhteen jokaiselle kysymykselle annetut pisteet - ei lainkaan vaikeaa (1), hieman vaikeaa (2), kohtalaisen vaikeaa (3), huomattavan vaikeaa (4) ja erittäin vaikeaa (5). Pisteet lasketaan yhteen ja pisteytys pätee vain kyseiseen otokseen eikä tuloksia voi verrata väestöjen välillä. Eri kysymyksiin saatujen vastausten yksinkertaisella yhteenlaskulla saadaan pistemäärä, joka on riittävä kuvaamaan toimintarajoitteiden astetta.

7. LISÄTIETOJA TOTEUTUKSEEN

Taustatiedot

Seuraavat kysymykset (F1-F5) on tarkoitettu vastaajan taustatietojen keräämiseen jokaiselta vastaukserralta.

F1	Merkitse vastaajan kohteen henkilötunnus tai tunnistenumero.
F2	Merkitse haastattelijan tunnus.
F3	Merkitse arviointikerran numero (1. kerta, 2.kerta, jne.)
F4	Merkitse haastattelupäivämäärä virallisessa muodossa: päivä/kuukausi/vuosi. Täytä tyhjät nolilla. Esimerkiksi 1. toukokuuta 2009 kirjataan 01/05/09.
F5	Merkitse vastaajan nykyinen asumismuoto. • 1 = Itsenäinen asuminen (esim. yksin, perheen tai ystävien kanssa asuminen). • 2 = Kotona kotipalvelun tai muun tuen avulla (esim. säännöllinen palvelu tai ammattiapu, joka auttaa päivittäisissä toiminnoissa, kuten kaupassa käymisessä, peseytymisessä ja ruoan valmistamisessa). • 3 = Palvelutalossa tai laitoshoidossa (esim. 24h valvonnan sisältävä asuminen, kuten hoitokoti, sairaala tai kuntoutuslaitos).

Haastattelu

Käytä vain TOIMIA-tietokannan kyselylomakkeita:

12 kysymyksen versio, haastattelu

http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/mittariversio/2015/05/25/TOIMIA_WHODAS_2.0_12_haastattelu.pdf

12 kysymyksen versio, itse täytettävä

http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/media/files/mittariversio/2015/05/25/TOIMIA_WHODAS_2.0_12_itse_taytettava.pdf

Pidä seuraavat asiat mielessä:

- Ole tosissasi, ystävällinen ja itsevarma; hermostuneisuutesi voi saada vastaajan tuntemaan olonsa epävarmaksi.
- Puhu hitaasti ja selkeästi haastatellessasi.
- Osoita kiinnostuksesi tutkimusta kohtaan.
- Ole tietoinen siitä, että erilaiset vastaajat tarvitsevat erilaisen määrän tietoa, joten mukauta ohjeesi vastaaja huomioiden.

Tee hyvä perehdytys. Kerro:

- nimesi ja ammattisi
- että olet haastattelun ammattilainen tai kliininen asiantuntija
- että edustat laillista ja arvostettua organisaatiota
- että kyselyn tarkoituksena on kerätä tärkeää tietoa
- että vastaajan osallistuminen on tärkeää tutkimuksen kannalta
- että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti lain tai ohjeiden mukaisesti

Anna palautetta kun se on tarpeellista. Käytä neutraaleja lauseita läpi haastattelun. Palaute on tehokas väline haastattelun kontrolloimiseen. Sitä voi käyttää:

- vahvistamaan keskittyntä vastaajan huomioivaa käytöstä
- ehkäisemään etäntymistä, häiriötekijöitä ja asiaan kuulumattomia kysymyksiä

Kirjoituskäytännöt haastatteluversiossa

Kaikki mitä on kirjoitettu sinisellä fontilla, on tarkoitettu luettavaksi vastaajalle.

Kaikki lihavoidulla ja kursivoidulla kirjoitetut ovat ohjeistusta haastattelijalle, joita ei ole tarkoitettu luettavaksi ääneen.

Kysymysten lomassa olevat alleviivatut sanat ovat avainsanoja tai sanontatapoja, jotka on tarkoitettu korostettavaksi, kun näitä luetaan vastaajalle.

Sulkeet ( ) sisältävät esimerkkejä asian ytimen kuvaamiseen. Kaikki asiat suluissa tulisi lukea vastaajalle.

Kysymyskorttien käyttäminen

WHODAS 2.0 -arviointimenetelmän haastatellen tehtävässä versiossa käytetään kahta kysymyskorttia. Niiden tarkoitus on antaa visuaalista apua tai muistuttaa vastaajaa tärkeistä tiedoista kysymyksiin vastattaessa.

Kysymyskortti #1 antaa tietoa siitä, kuinka "terveydentila" ja "vaikeudet" on määritetty ja muistuttaa vastaajaa, että arviossa tulisi huomioida viimeiset 30 päivää. Tämä kortti muistuttaa läpi haastattelun vastaajaa tärkeistä seikoista.

Kysymyskortti #2 tarjoaa vastausasteikon suurimpaan osaan kysymyksistä. Kun haastatellaan tällä asteikolla, tulisi lukea ääneen sekä numero että sitä vastaava sana. Vastaaja voi joko osoittaa vastauksensa asteikolle tai vastata sanallisesti, vaikkakin jälkimmäistä suositellaan enemmän.

Terveydentila

- Erilaiset sairaudet, taudit ja muut lyhyt- tai pitkäaikaiset terveysongelmat
- Vammat
- Mielen- ja tunne-elämän ongelmat
- Alkoholi-, huume- tai lääkekäytön ongelmat

”Vaikkeudet suorituksissa” tarkoittaa

- Lisääntynyttä ponnistelua
- Epämukavuutta tai kipua
- Hitautta
- Muutosta tavassa, jolla suoriudut

Ajattele ainoastaan viimeistä 30 päivää.

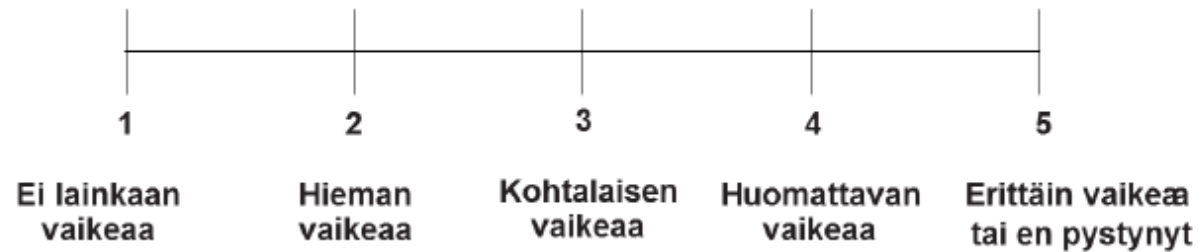
WHODAS 2.0

WORLD HEALTH ORGANIZATION
DISABILITY ASSESSMENT SCHEDULE 2.0

12 Haastattelu

Kysymyskortti 2

jamk.fi

ID 053_01 / 27.5.2015

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin ky.
Porrassalmenkatu 35-37
50100 MIKKELI
Puh. (015) 3511
Faksi (015) 351 2505

Mikkelin keskussairaala
Porrassalmenkatu 35-37
50100 MIKKELI
Puh. (015) 3511
Faksi (015) 351 2200

Moision sairaala
Moisiontie 9
50520 MIKKELI
Puh. (015) 3511
Faksi (015) 335 096

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@esshp.fi
kirjaamo@esshp.fi
www.esshp.fi
Y-tunnus 0825508-3

Alv rek.

12 kysymyksen versio, haastattelu

Esittely

Tämä arviointimenetelmä kehitettiin Maailman terveysjärjestön (WHO) *Classification, Terminology and Standards* -tiimin toimesta osana WHO:n National Institutes of Health (NIH) "Assessment and Classification of Disability" -projektia.

Haastattelijoiden tulee kouluttautua arviointimenetelmään ennen sen käytön aloittamista perehtymällä *Measuring Health and Disability: Manual for WHO Disability Assessment Schedule – WHODAS 2.0* (WHO 2010) -käsikirjaan, joka sisältää ohjeet haastattelun tekemiseksi ja muun harjoitusmateriaalin. Käsikirja on julkaistu suomeksi nimellä WHODAS 2.0: terveyden ja toimintarajoitteiden arvioinnin käsikirjan osat 2 & 3 (2014).

Seuraavat versiot ovat saatavilla:

- 36 kysymyksen versio – Haastattelu ^a
- 36 kysymyksen versio – Itse täytettävä
- 36 kysymyksen versio – Läheisen tekemä arvio ^b
- 12 kysymyksen versio – Haastattelu ^c
- 12 kysymyksen versio – Itse täytettävä
- 12 kysymyksen versio – Läheisen tekemä arvio ^b
- 12+24 kysymyksen versio – Haastattelu

^a Haastattelun tietokoneversio (iShell) on saatavilla tietokoneavusteiseen haastatteluun tai tiedon syöttämiseen

^b Sukulaiset, ystävät ja avustajat/hoitajat

^c 12 kysymyksen versio selittää 81 % yksityiskohtaisen 36 kysymyksen version vaihtelusta

Tutustu WHODAS 2.0 käsikirjaan (WHO 2010, suomeksi 2014) saadaksesi tarkempia tietoja eri versioista.

Lupa WHODAS 2.0 -arviointimenetelmän kääntämiseen tulee saada WHO:lta ja kaikki käännökset on laadittava WHO:n käännohjeiden mukaan kuten käsikirjassa on eritelty.

Lisätietoja löytyy <http://www.who.int/whodas> -kotisivuilta tai ottamalla yhteyttä:

Dr T Bedirhan Üstün
Classification, Terminology and Standards
Health Statistics and Informatics
World Health Organization (WHO)
1211 Geneva 27
Switzerland
Tel: + 41 22 791 3609
E-mail: ustunb@who.int

Lisätietoja suomennoksesta saa ottamalla yhteyttä:

Jaana Paltamaa
Hyvinvointiyksikkö
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
PL 207, 40101 Jyväskylä
Puhelin +358 50 536 5459
E-mail: jaana.paltamaa@jamk.fi
www.jamk.fi/icf

WHODAS 2.0

WORLD HEALTH ORGANIZATION
DISABILITY ASSESSMENT SCHEDULE 2.0

12

Haastattelu

Tämä lomake sisältää haastattelun tehtävän 12 kysymyksen version WHODAS 2.0:sta.

Haastattelijan ohjeet on kirjoitettu lihavoituna ja kursivilla – niitä ei lueta ääneen.

Vastaajan kuultavaksi tarkoitetut kohdat on kirjoitettu

sinisellä värillä.

Ne kohdat luetaan ääneen

Osa 1 Kansilehti

Täytä kohdat F1–F5 ennen jokaisen haastattelun aloittamista				
F1	Vastaajan henkilötunnus			
F2	Haastattelijan tunnus			
F3	Arviointikerran numero (1, 2, jne)			
F4	Haastattelun päivämäärä	_____ päivä	_____ kuukausi	_____ vuosi
F5	Asumismuoto haastatteluhetkellä (ympyröi vain yksi vaihtoehto)	Itsenäisesti		1
		Kotona kotipalvelun tai muun tuen avulla		2
		Palvelutalossa tai laitoshoidossa		3

Ole hyvä ja jatka seuraavalle sivulle ...

Osa 2 Taustatiedot

Tämä haastattelu on kehitetty Maailman terveysjärjestössä (WHO), jotta paremmin ymmärrettäisiin niitä vaikeuksia, joita ihmisillä voi olla terveydentilansa vuoksi. Tässä haastattelussa antamasi tiedot ovat luottamuksellisia ja niitä käytetään vain tutkimuskäytössä. Haastattelu kestää 5–10 minuuttia.

Sano väestötutkimuksessa oleville vastaajille (ei sairausryhmille):

Vaikka olisit terve eikä sinulla olisi vaikeuksia, niin minun täytyy kysyä kaikki seuraavat kysymykset.

Aloitaa muutamalla taustatietokysymyksellä.

A1	Sukupuoli (havainnon mukaisesti)	Nainen	1
		Mies	2
A2	Kuinka vanha olet nyt?	_____ vuotta	
A3	Kuinka monta vuotta olet yhteensä <u>opiskellut</u> koulussa, korkeakoulussa tai yliopistossa?	_____ vuotta	
A4	Mikä on nykyinen <u>siviilisääty</u>? <i>(Ympyröi parhaiten sopiva vaihtoehto)</i>	Naimaton	1
		Naimisissa	2
		Asumuserossa	3
		Eronnut	4
		Leski	5
		Avoliitossa	6
A5	Mikä parhaiten kuvaa nykyistä <u>työtilannettasi</u>? <i>(Ympyröi parhaiten sopiva vaihtoehto)</i>	Palkkatyössä	1
		Yrittäjänä, kuten oma yritys tai viljelijänä	2
		Ei palkatussa työssä, kuten vapaaehtois- tai hyväntekeväisyystyö	3
		Opiskelija	4
		Kotona (kotiäiti tai -isä)	5
		Eläkkeellä	6
		Työtön (terveyssyistä)	7
		Työtön (muista syistä)	8
		Muu (tarkenna) _____	9

Ole hyvä ja jatka seuraavalle sivulle ...

Osa 3 Johdanto

Sano haastateltavalle:

Tämä haastattelu käsittelee vaikeuksia, joita ihmisillä on terveydentilasta johtuen.

Anna kysymyskortti #1 vastaajalle

Terveydentilalla tarkoitetaan sairauksia, tauteja ja muita lyhyt- tai pitkäaikaisia terveysongelmia, vammoja sekä mielenterveys-, tunne-elämän, alkoholi-, huume- tai lääkkeenkäytön ongelmia.

Muista pitää mielessä kaikki terveysongelmasi, kun vastaat kysymyksiin. Kun kysyn sinulta vaikeuksista tehdä kysymyksessä olevaa suoritusta, ajattele:

Osoita kysymyskorttia #1 ja selitä, että "vaikeudet suorituksissa" tarkoittaa:

- Lisääntynyttä ponnistelua
- Epämukavuutta tai kipua
- Hitautta
- Muutosta tavassa, jolla suoriudut.

Sano vastaajalle:

Vastatessasi ajattele viimeistä 30 päivää. Haluaisin sinun myös miettivän, kuinka isoja vaikeuksia sinulla on ollut kussakin suorituksessa tai toimessa keskimäärin viimeisen 30 päivän aikana tehdessäsi suoritusta tavalliseen tapaan.

Anna kysymyskortti #2 vastaajalle ja sano:

Vastatessa käytetään joko asteikkoa "Ei lainkaan vaikeaa, hieman vaikeaa, kohtalaisen vaikeaa, huomattavan vaikeaa, erittäin vaikeaa tai en pystynyt"

tai asteikkoa "Ei lainkaan, hieman, kohtalaisesti, huomattavasti, erittäin paljon."

Varmista, että vastaaja helposti näkee kysymyskortit #1 ja #2 koko haastattelun ajan

Ole hyvä ja jatka seuraavalle sivulle ...

Osa 4 Kysymykset aihealueittain

Näytä kysymyskorttia #2

Kuinka vaikeaa sinun oli viimeisten 30 päivän aikana:		Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S1	Seistä pidempään , esimerkiksi 30 minuuttia?	1	2	3	4	5
S2	Hoitaa kotityöt?	1	2	3	4	5
S3	Oppia uutta , esimerkiksi löytää reitti uuteen paikkaan?	1	2	3	4	5
S4	Osallistua tapahtumiin (esim. juhliin tai muihin tilaisuuksiin) samaan tapaan kuin muut ihmiset?	1	2	3	4	5
Viimeisten 30 päivän aikana:		Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S5	Kuinka paljon terveydentilasi on vaikuttanut tunteisiisi ?	1	2	3	4	5

Kuinka vaikeaa sinun oli viimeisten 30 päivän aikana:		Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S6	Keskittyä johonkin tekemiseen 10 minuuttia?	1	2	3	4	5
S7	Kävellä pitkä matka , esimerkiksi kilometri?	1	2	3	4	5
S8	Peseytyä?	1	2	3	4	5
S9	Pukeutua?	1	2	3	4	5
S10	Olla tekemisissä tuntemattomien ihmisten kanssa?	1	2	3	4	5
S11	Pitää yllä ystävyyssuhteita?	1	2	3	4	5
S12	Hoitaa päivittäinen työsi / opiskelusi?	1	2	3	4	5

H1	Kuinka monena päivänä 30 päivän aikana näitä vaikeuksia kaikkiaan esiintyi?	Päivien lukumäärä ____			
H2	Kuinka monena päivänä 30 päivän aikana olit täysin kykenemätön tekemään tavallisia askareitasi tai työtäsi terveydentilan takia?	Päivien lukumäärä ____			
H3	Kuinka monena päivänä 30 päivän aikana, kun ei lasketa päiviä jolloin olit täysin kykenemätön, jouduit vähentämään tavallisia askareitasi tai työtäsi terveydentilan takia?	Päivien lukumäärä ____			

Haastattelu päättyy tähän, kiitos vastaamisesta!

12 kysymyksen versio, itse täytettävä

Kysely selvittää terveydentilasta johtuvia vaikeuksia. Terveystilalla tarkoitetaan sairauksia, tauteja ja muita lyhyt- tai pitkäaikaisia terveysongelmia, vammoja sekä mielenterveys-, tunne-elämän, alkoholi-, huume- tai lääkkeenkäytön ongelmia.

Vastatessasi mieti, kuinka isoja vaikeuksia sinulla oli kussakin suorituksessa tai toimessa viimeisten 30 päivän aikana. Ympyröi jokaisen kysymyksen kohdalta vain yksi vastausvaihtoehdoista.

Kuinka <u>vaikeaa</u> sinun oli <u>viimeisten 30 päivän aikana</u> :						
S1	<u>Seistä pidempään</u> , esimerkiksi 30 minuuttia?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S2	<u>Hoitaa kotityöt</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S3	<u>Osoja uutta</u> , esimerkiksi löytää reitti uuteen paikkaan?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S4	<u>Osallistua tapahtumiin</u> (esim. juhliin tai muihin tilaisuuksiin) samaan tapaan kuin muut ihmiset?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S5	Kuinka paljon terveydentilasi on vaikuttanut <u>tunteisiisi</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt

Ole hyvä ja jatka seuraavalle sivulle ...

WHODAS 2.0

WORLD HEALTH ORGANIZATION
DISABILITY ASSESSMENT SCHEDULE 2.0

12

Itse täytettävä

Kuinka vaikeaa sinun oli viimeisten 30 päivän aikana:						
S6	<u>Keskittyä</u> johonkin tekemiseen <u>10 minuuttia</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S7	<u>Kävellä pitkä matka</u> , esimerkiksi kilometri	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S8	<u>Peseytyä</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S9	<u>Pukeutua</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S10	<u>Olla tekemisissä tuntemattomien ihmisten kanssa</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S11	<u>Pitää yllä ystävyyssuhteita</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt
S12	<u>Hoitaa päivittäinen työsi / opiskelusi</u> ?	Ei lainkaan vaikeaa	Hieman vaikeaa	Kohtalaisen vaikeaa	Huomattavan vaikeaa	Erittäin vaikeaa tai en pystynyt

H1	<u>Kuinka monena päivänä</u> 30 päivän aikana näitä vaikeuksia kaikkiaan esiintyi?	<i>Päivien lukumäärä</i> _____
H2	Kuinka monena päivänä 30 päivän aikana olit <u>täysin kykenemätön</u> tekemään tavallisia askareitasi tai työtäsi terveydentilan takia?	<i>Päivien lukumäärä</i> _____
H3	Kuinka monena päivänä 30 päivän aikana, kun ei lasketa päiviä jolloin olit täysin kykenemätön, jouduit <u>vähentämään</u> tavallisia askareitasi tai työtäsi terveydentilan takia?	<i>Päivien lukumäärä</i> _____

Kysely on valmis, kiitos vastaamisesta!